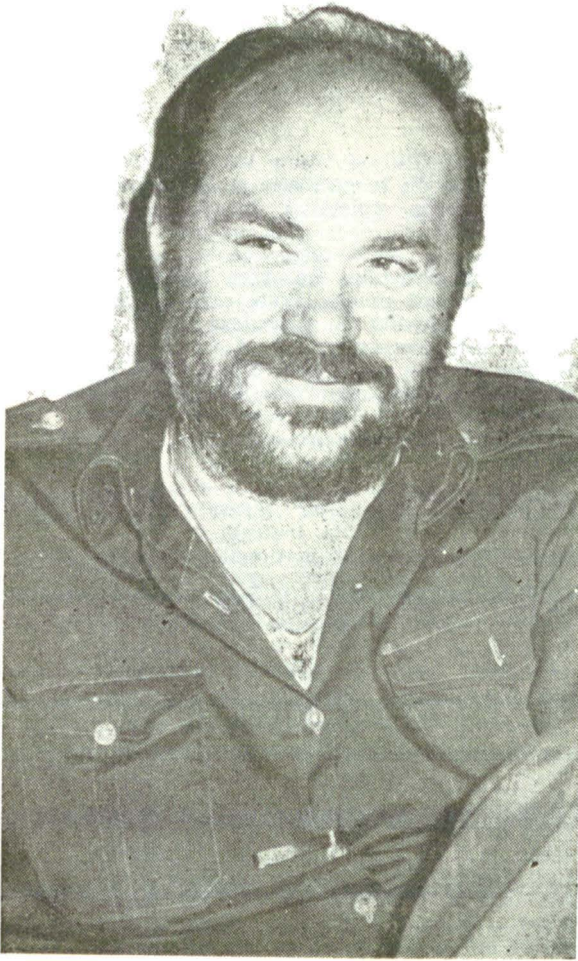

VALORI ALE TEATRULUI ROMANESC

George
Constantin :

*„Meseria noastră
este una dintre
cele mai cumplite
meserii“*

— Când ieși un mare actor din contextul său spectacular și vrei să-l descoperi ca om, om ca toți ceilalți, dar în stare să-și compună zeci de chipuri, zeci de personalități, inhibiția îți vine din dorința de a afla cât mai multe sincere date din viața și din drumul său în artă. Așadar, întru ajutorarea reporterului, să începem de la cele mai simple întrebări. De unde sinteți, stimat George Constantin ?

— M-am născut în București, în 1933, în luna mai, în ziua a treia.

— Cum ați ajuns prima oară într-o sală de teatru și cum ați ajuns să fiți actor ?

— Prima oară într-o sală de teatru am ajuns copil fiind în cartierul meu, la Teatrul „Muncă și lumină“, pe Uranus, unde mai târziu a fost una dintre sălile Teatrului Armatei și unde am jucat și eu în Ecaterina Teodoroiu de

Tăutu. În sala aceea, am văzut Volpone de Ben Jonson. După aceea, ca mulți iubitori de teatru, am început și eu ca amator.

— La serbările școlare ?

— Da, făceam teatru cu elevii, după care m-am îndrăgostit așa de tare de această meserie, că m-am încapăținat s-o fac cu tot dinadinsul. Acesta e începutul.

— Ați intrat la Institutul de teatru?

— N-am intrat de la prima încercare. În comisie era un mare om de teatru, Marcel Breslașu, care m-a întrebat dacă nu știu vreo poezioară mai veselă, mai comică. I-am răspuns că nu știu, pentru că nutream convingerea că sînt actor de dramă. Al doilea an, am venit mai pregătit și-am avut norocul să intru.

— Au existat modele interpretative la începutul carierei dvs. artistice ? Sau filiații profesionale, atunci și mai tirziu ?

— Singurul meu model, dacă poate exista, a fost Nicolae Bălățeanu.

— V-a fost profesor, din cîte știu. Dar să mergem mai departe. Debutul îl fixați la Pygmalion de Shaw ? Ce alte roluri-jaloane ați mai aminti ?

— Din punct de vedere calitativ, debutul ar fi Pygmalion, deși lista nu începe cu această piesă. O aducere-aminte bilanțieră e greu de făcut. De fapt, aș aminti Unchiul Vanla de Cehov, Act venețian de Camil Petrescu, un spectacol pe care l-am iubit foarte mult : Omul, acest animal ciudat, tot după Cehov, apoi piesele lui Lovinescu, Henric al IV-lea de Pirandello, Timon din Atena de Shakespeare ș.a. Ar trebui să mai vorbesc despre rolurile pe care le-am făcut în colaborare cu alte teatre, și mă gîndesc la cele din Jocul ielelor, Tango, Iona, Regele Lear și, bineînțeles, Furtuna de Shakespeare.

— Nu există mulți actori care au privilegiul să se scrie dramaturgie pentru el ; or, Hoția Lovinescu îmi mărturisea cîndva că Petru Rareș, Tatăl din Jocul vieții și al morții..., Manole din Omul care și-a pierdut omenia sînt roluri scrise cu gîndul la personalitatea interpretativă a lui George Constantin. Ce reprezintă pentru actor o asemenea întîlnire ?

Șerban Sinești din „Jocul ielelor” de Camil Petrescu

Petru Rareș din piesa cu același nume de Horia Lovinescu

În „Omul care și-a pierdut omenia” de Horia Lovinescu

Grigore Bucșan din „Ultima oră” de Mihail Sebastian. În stînga, Ștefan Iordache

Cu Alexandru Repan în „Insomnie” de Adrian Dohotaru

**Trei eroi shakespeareni : Lear...
...și Prospero**

...Falstaff...

— În ceea ce mă privește, știu puțini actori pentru care s-a scris teatru, în zilele noastre. Dacă într-adevăr lucrurile stau așa, sînt fericit. Colaborarea mea cu Horia Lovinescu a fost dintre cele mai bune, ne-am înțeles aproape perfect, și în relația dramaturg-actor, și în aceea director de teatru-actor. Sigur că au mai existat și mici disensiuni...

— Inerente în timpul creației.

— ...dar el știa să treacă peste ele cu noblețe, cu mare noblețe.

— Vă erau mai la-ndemină aceste roluri care aveau date și trăsături pe care autorul și dvs. le știți ca aparținîndu-vă? Sau, poate, acesta era un handicap?

— Nu știu să vă răspund la această întrebare. Poate că Horia Lovinescu mă cunoștea mai bine decît mă cunosc eu. Știu numai că unele dintre aceste roluri mi-au fost foarte apropiate sufletește, și poate din cauza asta le-am reușit mai bine. Lovinescu era un mare autor de teatru, obișnuia să vină la repetiție să ne ajute, într-un fel, cu sfaturile sale, cu deslușirile sale.

— Ce este greu și ce este minunat în profesia dvs?

— Minunate sînt toate speranțele, minunate sînt toate visurile. Greu este să le materializezi, să le ridici în picioare pe scenă și... să respiri.

— Care este drumul dvs. pînă la personaj?

— Oamenii vorbesc despre aceste lucruri în cărți întregi și dvs. îmi cereți să le spun acum dintr-o răsuflare... Eu pornesc greu, mă apropii foarte greu de rol. Că este adevărat ce spun, o dovedește experiența mea la radio, unde m-am dus după multe ezitări. Din timiditate, dar mai ales pentru că rămineam mirat cînd îmi vedeam colegii, că, după 5 minute de lectură a textului, puteau să interpreteze un personaj, adică să-i dea o anumită stare, o anumită structură, un anumit gînd. Pentru mine, toate acestea cer timp. La teatru, totul se întimplă cu incetinitorul. O piesă se repetă o lună-două, chiar trei, și, cu ajutorul regizorului, dacă e un bun regizor — eu am avut șansa să întîlnesc mari regizori ai teatrului românesc —, începi să parcurgi drumul spre rol. Dar, de foarte multe ori, am mers și am nimerit greșit. Am re-

petat luni în șir, iar în seara premierei mi-am dat seama că drumul pe care am apucat nu este cel mai drept spre inima personajului. Și-atunci, sigur că au existat tristeți, dezamăgiri, supărări.

— Ați mai încercat să îndreptați?

— Da, dar nu prea se mai poate.

— Într-un interviu, cîndva, vorbeai despre o anumită distanță care trebuie păstrată față de rol. Această distanță nu oferă oare șansa de a perfecționa tot timpul, de a transforma ceea ce nu are de la început forma dorită?

— Știu precis, din experiență, că această perfecționare nu se poate face decît în repetiții. Iar orice repetiție pierdută nu se mai întoarce niciodată. Aproximarea mea de personaj se face numai în repetiții, iar detașarea de personaj trebuie să existe permanent. Mă pot confunda cu unul, cu două, cu nouă dintre personajele mele, care-mi seamănă ca temperament, în multe momente, dar nu mă pot confunda cu toate. Va trebui ca, vis-à-vis de personajul meu, de prietenul meu, de, să-l zicem, alter ego-ul meu, să am totdeauna un control, să-l pot ține oricînd în mînă, să nu mă domine el pe mine, ci să-l domin eu pe el.

— Nici chiar Regele Lear nu v-a dominat?

— Regele Lear — ca și Furtuna — a fost o experiență. Am descoperit, cu ocazia spectacolului — vedeți, la repetiții nu mi-am dat seama! —, că sînt prea tînăr pentru povara rolului.

— Prea fără experiență de viață sau de teatru?

— Personajul trebuie să aibă în jur de 70 de ani.

— Dureri și bucurii adunate în 70 de ani, învățate în 70 de ani?

— Vedeți, experiența mea de aproape 40 de ani — cam atît aveam atunci — era prea săracă, prea puțină, prea mică.

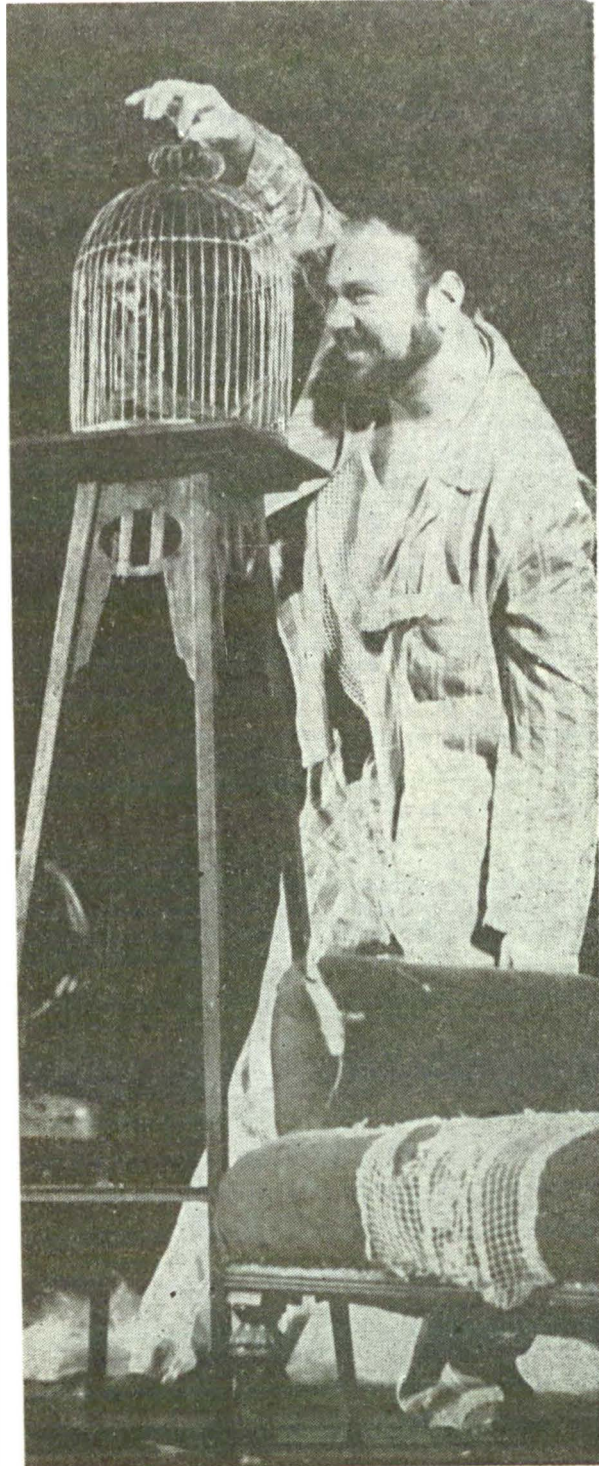
— Poate aveți în urmă și o viață prea liniștită, fără mari frămîntări...

— Poate, poate. Și mi-am dat seama, în timpul spectacolului, că nu puteam să acopăr sufletește niște lucruri minunate pe care le spunea Shakespeare.

În „Jucătorii de cărți“ de Gogol, cu Ion Punea, Ștefan Iordache, Constantin Guriță și Viector Stronțaru

Stomil în „Tango” de Mrozek

— L-ași relua acum ?

— Nu !

— De frică ?

— Poate și de frică.

— V-aș invita să vorbim despre public. Diferențele de la o zi la alta sînt nemaipomenite. Uneori, actorii, trupa creează o sală, alteori sala creează o anumită tensiune în grupul de interpreți. Să vorbim despre această comuniune, care, de fapt, îl face pe cel mai mult dintre actori să iubească mai mult teatrul decît celelalte domenii în care se pot manifesta.

— Pentru mine, publicul, minunea aceasta cu atîtea sute de capete, e absolut necesar.

— Dar, oricum, vă faceți meseria și în fața aparatului de filmat, și a camerei de luat vederi...

— Întîlnirea directă cu publicul are un anumit farmec, îți dă o stare de emoție care te trece dincolo de starea normală a vieții. Sigur că publicul diferă de la o seară la alta. N-aș putea să vă spun cum și de ce. Dar am simțit, de exemplu, într-o seară la **Furtuna**, unde veneau foarte mulți tineri, am simțit că sala palpita în așa fel la ceea ce se întimpla pe scenă încît aveam impresia că sîntem un tot, că între spectatori și mine s-a întîmplat o minune. Senzația aceasta am avut-o atunci, arolo, în seara aceea. Cu asemenea intensitate n-am mai trăit-o niciodată.

— Rămîn multe roluri visate sau de visat pentru George Constantin, actor, în plină maturitate ?

— Nu, nu. Am avut norocul ca rolurile să vină spre mine, n-am apucat să mi le doresc. Dacă aș scormoni în adîncul sufletului meu, poate aș descoperi că mi-aș fi dorit să joc un **Cyrano**.

— Știu că nu obișnuieți să spuneți versuri...

— Am credința că nu toți actorii pot să spună versuri foarte bine. Doar cîțiva, puțini, o fac cu har. Și eu nu-l am.

— Întorcîndu-ne puțin la rolurile visate, v-aș întreba dacă nu v-ați dorit niciodată să interpretați **Danton** ?

— Acum foarte mulți ani, maestrul Beligan mi-a propus ca, în timp, să joc, la Național, **Danton**, **Galileo Galilei** și **Regele Lear**. În sinea mea, începuse

sem să mă gîndesc la Danton, dar, la un moment dat, mi s-a făcut foarte frică. Știi, frica aceasta, în ceea ce mă privește, e un lucru de luat în seamă. Un actor, căruia i se face frică de un rol, nu trebuie forțat. Așa că am fost fericit cînd Albulescu și-a luat această sarcină.

— S-a întîmplat, în cariera dvs., să vă retrageți pe neașteptate dintr-un rol. Mă refer la Furtuna. Tot de frică ?

— Am jucat cam 80 de spectacole. Furtuna este un capitol special în viața mea. A fost o experiență deosebită. Prima întîlnire cu acest mare om de teatru care se numește Liviu Ciulei. Dacă vreodată aș scrie, ar trebui să încep cu întîlnirile mele cu Ciulei și Pintilie. Cu Ciulei am colaborat tirziu. Aveam deja 46—47 de ani. Sigur că pentru actor e de preferat ca asemenea prilejuri să i se ivească la începuturile carierei. sale.

— Dar se pare că vă formați tot timpul.

— Ciulei este un adevărat profesor pentru orice om de teatru.

— Cum se lucrează cu Liviu Ciulei ? Il lasă pe actor să-și descopere personajul, dîndu-i cîteva elemente esențiale ? Creează el un tipar spre care vă îndreaptă ? Vă lasă să creșteți lent în rol, sau bruschează lucrurile, pentru a crea o nouă stare, pentru a da o traiectorie nouă ?

— Ciulei are acel farmec, și acel meșteșug, și acea știință de a lăsa actorul să creadă — cel puțin, pe mine mă lăsa să cred — că tot ceea ce făceam era foarte bine.

— Și cum epura, apoi ?

— Printr-o mare știință. Eu jucam prima oară pe o scenă-arcnă, în așa-numitul teatru en rond. E o senzație ciudată, să fii înconjurat de ochi care te urmăresc din toate direcțiile. Cu timpul, am

înțeles că aceasta necesită o concentrare deosebită, că nu există momente de odihnă. Ești tot timpul în priză. Experiența de la Teatrul „Bulandra“ a constituit pentru mine un unicat. Am putut să rezist 80 de spectacole, după care mi s-a făcut foarte frică și, într-o seară, m-am dus la Ciulei, i-am explicat, m-a înțeles și m-a ajutat să termin cu spalma.

— Ieșind din spectacol. Așadar, a rămas o unică experiență : Ciulei — Furtuna — teatrul en rond, și v-ați întors la scena à l'italienne, mai cuminte și mai puțin înspălmîntătoare. Legat de acest tip de scenă, v-aș pune o întrebare. La premiera spectacolului cu Jocul de-a vacanța, la aplauzele finale, ați stat în mod evident și deliberat cu ochii în jos ; n-ați privit nici un moment publicul, partenerii. Era o atitudine ciudată, inexplicabilă. Ce v-a determinat să o adoptați ?

— Vedeți, în mintea mea, după o premieră, se întîmplă o mulțime de lucruri. Publicul din seara premierei nu poate să-ți dea un verdict exact asupra muncii tale. După 10-12 spectacole, îți poți da seama de reacția publicului, despre cum să-ți dozezi efortul, vocea etc. Dar, referitor la Jocul de-a vacanța... nu sînt prea mulțumit cu ceea ce mi se întîmplă mie, acolo...

— Nici pentru spectator seara premierel nu este totdeauna edificatoare. Și mă gîndesc, în primul rînd, la tracul interpretilor. Poate ne spuneți cum arată sufletul unul actor în seara premierel...

— E foarte greu de vorbit despre starea lui nervoasă dintr-o asemenea seară. Știi, se spune că meseria de actor e o meserie frumoasă, ușoară, bună. N-aș vrea să dezamăgesc pe nimeni, dar mi se pare una dintre cele mai cumplite meserii.*

Florica ICHIM

* Fragment dintr-un profil teatral radiofonic : George Constantin.